

Vlaams
Parlement

vergadering **C3**
zittingsjaar 2016-2017

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 29 september 2016

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de machocultuur in het hoger onderwijs – 2460 (2015-2016)	3
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de stand van zaken betreffende de hervorming van de leerlingenbegeleiding – 2574 (2015-2016)	
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de psychosociale begeleiding van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs – 2599 (2015-2016)	8
VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de beslissing van de Universiteit Gent (UGent) om uitwisselingen met Turkse onderwijsinstellingen op te schorten – 2576 (2015-2016)	14
VRAAG OM UITLEG van Vera Celis aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de voortgang van de ad-hocwerkgroep Psychosociale risico's in het onderwijs – 2578 (2015-2016)	17
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de initiatieven inzake planlastvermindering in het leerplichtonderwijs – 2593 (2015-2016)	21

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de machocultuur in het hoger onderwijs – 2460 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Minister, mijn vraag dateert van net voor het zomerreces, maar werd uitgesteld omdat ik een fietsongeluk heb gekregen. Collega's uit deze commissie hebben trouwens mijn voorbeeld gevolgd en hebben ook hun elleboog gebroken, maar intussen is het leed ongeveer geleden.

Een paar maanden geleden rapporteerden de media over een verontrustend geval van seksuele intimidatie aan een van onze instellingen van het hoger onderwijs. Volgens het slachtoffer, daarin bijgetreden door anderen, gaat het helaas niet om een alleenstaand geval. Op de betrokken faculteit zou er een ware machocultuur heersen, en interne mechanismen om dat aan te kaarten, zouden ontbreken of niet goed functioneren. De ombudsman heeft op de faculteit blijkbaar een zwakke positie en het is moeilijk voor hem om formele klachten te behandelen. De drempel om als slachtoffer van seksuele intimidatie naar de ombudsman te stappen, zou dan ook nog te hoog zijn.

Daarnaast komen er nog eens de problematische machtsverhoudingen tussen de betrokken personen. Studenten of doctorandi zijn vaak heel afhankelijk van de goodwill van hun promotor of begeleider. Die hebben namelijk een grote invloed op een eventuele verdere carrière van de student in de academische wereld. In het geval waarvan sprake is, zei het slachtoffer dat de ombudsman van de betrokken instelling haar had gezegd dat de voortzetting van haar procedure sowieso het einde voor haar academische carrière zou betekenen.

Het lijkt me echter belangrijk om ons niet blind te staren op het geval dat in de media werd aangehaald, want dergelijke voorvallen komen helaas op verschillende werkvloeren in het hoger onderwijs voor en ook in de maatschappij tout court. Behalve van dergelijke gevallen van seksisme en seksuele intimidatie maakte het studentenblad Veto enkele maanden geleden ook al melding van verregaande pesterijen aan onze instellingen. De universiteiten zijn zich daarvan bewust en stelden de voorbije jaren rapporten op over het psychosociaal welzijn van hun personeel. Voor de UGent was de berichtgeving in de media aanleiding om een externe commissie op te richten die een pakket concrete maatregelen moet uitwerken. In haar openingsrede vorige week verwees rector De Paepe van de UGent er nog naar. In de academische wereld gaan stemmen op dat die academische wereld op zich moet veranderen. Het seksisme, de machocultuur en de problematische machtsverhoudingen moeten eruit.

Minister, u hebt al uw bezorgdheid over dit probleem geuit en u vond het positief dat de UGent een externe commissie zal aanstellen om de wortels van de problematiek aan te pakken. Zelf wil u ook een overkoepelende aanpak uitwerken voor alle universiteiten en hogescholen. Daarom heb ik voor u de volgende vragen.

Wordt in de rapporten over het psychosociaal welzijn van het personeel nog melding gemaakt van gevallen zoals ik er een beschreven heb?

Wanneer plant u de instellingen te raadplegen over de overkoepelende aanpak die u hebt aangekondigd? Of is dat intussen reeds gebeurd? Welke acties plant u?

Hebt u ook objectieve gegevens over grensoverschrijdend gedrag? Komen er in de verschillende instellingen problemen naar voren? Zijn er verschillen tussen de

universiteiten en waar liggen die? Zijn er in de verschillende universiteiten bepaalde acties, plannen en procedures opgesteld om er iets aan te doen? Indien u daarop vandaag niet kunt antwoorden, dan wil ik wel graag een schriftelijk antwoord.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Symbolisch is deze eerste vraag van het nieuwe parlementaire jaar niet onbelangrijk. Mevrouw Soens, ik deel zeker uw bezorgdheden over de ontoelaatbare omgangsvormen in het hoger onderwijs. De vraag is natuurlijk of we ze moeten toeschrijven aan een algemene 'machocultuur', omdat de term 'macho' vertrekt van de vanzelfsprekendheid dat uitsluitend mannen het probleem zijn. Ik wil daar toch enige nuance in brengen. Ik hoop echt dat we hier niet te maken hebben met een 'ingebakken cultuur' bij alle academici, maar met een problematische gedragsvorm bij een helaas hardnekkige minderheid. Ik zou dus niet veralgemenen, al hebben we de voorbije maanden gezien dat er toch nog een hardnekkig probleem is.

De academische wereld is natuurlijk een risico-omgeving. Er is een mix van jong en oud, er is een klimaat van grote vrijheid en de prestatiedruk ligt hoog. Als we het lijstje maken van risicofactoren die een bepaalde omgeving kwetsbaar maken, dan kom je automatisch op die factoren uit. We moeten de berichten in de media zeker ernstig nemen en het is van belang samen met alle universiteiten en hogescholen werk te maken van een verbetering van het klimaat binnen het hoger onderwijs zodat het risico op grensoverschrijdend gedrag wordt ingeperkt.

Laten we even inzoomen op wat we al weten. De universiteiten moeten in het kader van de wetgeving over welzijn op het werk maatregelen nemen ter bescherming van het psychosociaal welzijn van hun werknemers. In de eerste plaats moeten zij maatregelen nemen om psychosociale risico's, waaronder ongewenst seksueel gedrag, te voorkomen. Daarnaast moeten zij ook duidelijke procedures hebben om gevallen van de aantasting van het psychosociaal welzijn te melden en er ook tegengaan op te treden.

Uit een bevraging bij de universiteiten blijkt dat er via deze procedure de voorbije drie jaar in het totaal slechts – en ik benadruk slechts – 16 gevallen van seksisme of seksuele intimidatie zijn gemeld. Zijn het er maar 16 omdat er effectief zo weinig zijn, of omdat het kanaal niet goed werkt? Daarnaast hebben sommige instellingen nog andere kanalen om ongewenst seksueel gedrag te melden. Dat is bijvoorbeeld het geval met het meldpunt Gender en diversiteit aan de KU Leuven, waar er de voorbije 3 jaar 23 meldingen van personeelsleden toekwamen over vormen van discriminatie met betrekking tot gender. Ook de VUB heeft een zeer sterk uitgewerkt systeem om met dergelijke meldingen om te gaan.

Het is niet mijn taak als minister om een ambtelijk orgaan boven alles te zetten en een heel nieuwe administratie te creëren om de risico's in te perken. Risico's worden het beste ingeperkt door de werkgever of de instelling zelf. Zij moeten ervoor zorgen dat er procedures zijn én dat ze efficiënt werken. Wel heb ik in juni de VLUHR een brief geschreven met de vraag te overleggen met een beperkte delegatie van de hogescholen en universiteiten, onder begeleiding van enkele experts ter zake. Dat overleg heeft intussen plaatsgevonden op 2 september. Ik heb daar uitdrukkelijk het engagement gevraagd om instellingoverschrijdend te werken aan een draaiboek dat houvast biedt bij het versterken van een goed lokaal beleid in het omgaan met gevallen van grensoverschrijdend gedrag. Dus geen aantasting van de autonomie van de instelling, maar wel een draaiboek dat enige uniformiteit geeft en transparantie biedt in het circuit dat aan elke universiteit en hogeschool bestaat. Onze inspiratie halen we in de zorgsector. Daar bestaat zo'n draaiboek en het heeft er zijn nut bewezen. Iedereen zorgt er op zijn manier voor dat er efficiënt kan worden gemeld en dat er actie wordt genomen.

De manier waarop is niet overal gelijk, maar het draaiboek zorgt voor de garantie dat iedereen op dezelfde leest werkt. Ik heb de VLUHR gevraagd om hierin het voortouw te nemen. De vergadering vond pas plaats op 2 september en eerst-daags verwacht ik de terugkoppeling. Als ik me niet vergis, zie ik de VLUHR komende week en dan kunnen we het daarover zeker hebben. Tot zover de stand van zaken, mevrouw Soens.

We houden geen cijfers bij omdat elke instelling haar eigen kanalen heeft. We hebben wel een kleine rondvraag gedaan, maar het belangrijkste is dat we weten dat er efficiënt wordt opgetreden. We weten nu al dat sommige zaken niet worden gemeld, omdat veel mensen anoniem wensen te blijven. Ik wik mijn woorden, maar als iemand hard aan een carrière aan het werken is en er gebeurt zoiets, dan is er bij jongeren een heel grote drempelvrees om naam en toenaam te noemen. Het is ook een gevoelige materie, want het gaat om volwassenen die met elkaar omgaan. Het is gemakkelijk om te veroordelen, maar niet zo evident om gepast te remediëren. Ik heb dus geen verder cijfermateriaal. Ik weet niet of het nuttig is overal het aantal gevallen op te vragen. We hebben spontaan informatie gekregen. Ik vind het vooral nuttig samen te werken aan een draaiboek dat respect heeft voor de autonomie van elke instelling, maar de extra garantie biedt dat er ernstig werk wordt gemaakt van een cultuur die grensoverschrijdend gedrag tegengaat.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Hartelijk dank voor uw antwoord, minister. Het is uiteraard zeer positief dat er wordt gewerkt aan een draaiboek om toch een klein beetje tot uniformiteit tussen de instellingen te komen.

U hebt geen objectieve gegevens over grensoverschrijdend gedrag, maar wel een indicatie. Die maakt misschien toch duidelijk dat er tussen de instellingen onderling verschillen zijn in de manier van melden. Misschien is het goed te kijken of we daar meer uniformiteit in kunnen krijgen.

Ik wil zeker niet veralgemenen, maar het valt op dat het probleem niet alleen in het hoger onderwijs, maar in de hele maatschappij voorkomt. Ik zal niet zeggen dat de problematiek ingebakken is, maar ze duikt wel meer dan sporadisch op. Als de ombudsman van de betrokken instelling dan tegen het slachtoffer zegt, dat als ze de procedure voortzet, ze moet vreezen voor haar verdere carrière aan de universiteit, dan verhoogt hij daarmee natuurlijk de drempel om de zaak te melden. U spreekt van slechts zestien gevallen, maar ik vrees dat dat een onderschatting is van het werkelijke probleem. Het is belangrijk dat het niet enkel gaat over seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar in het algemeen om een sterk hiërarchische structuur, waarin leidinggevenden niet altijd respect voorop stellen. Omdat die leidinggevenden in een academische context wel heel veel macht hebben over anderen, zorgt dat uiteraard voor problemen. Het is dus goed dat er aan een draaiboek wordt gewerkt, en we zullen dat in elk geval blijven volgen.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Ik wil collega Soens danken voor haar vraag, want ze kaart daarmee een belangrijke problematiek aan. Het onderzoek van het Expertisecentrum O&O Monitoring (ECOOM) gaf ook al aan dat meer vrouwen mentale problemen rapporteren dan mannen, namelijk 28 procent meer mannen. We moeten voorzichtig zijn met de interpretatie, maar er bestaat effectief een zekere druk, die ook voortkomt uit een mentaliteitsprobleem. Ik heb dat zelf ook aan den lijve ondervonden. Als student heb ik geen klacht durven indienen, als praktijkassistent wel, maar dat leverde me weinig begrip op. De cultuur is er nu eenmaal niet naar om empathie te tonen wanneer vrouwen officiële stappen zetten. Als zij achter de schermen hun verhaal doen, toont men wel empathie, maar niet wanneer ze publiekelijk spreken. Enige tijd geleden heb ik me uitgelaten over seksisme. Ik heb

daarvoor deels steunbetuigingen gekregen, zeer anoniem, maar ook heel wat problematische reacties, terwijl ik in mijn situatie nu betrekkelijk onafhankelijk ben. Ik vind dat zeer pijnlijk. Wie destijds de krantenartikelen heeft gelezen, kon vaststellen dat ik me zeer objectief heb uitgelaten. Ik heb duidelijk gezegd dat men in een machtsverhouding echt zijn fatsoen moet houden en zich ervan bewust moet zijn dat zijn humor misschien niet door iedereen wordt geapprecieerd, maar dat sommige mensen dat niet durven te zeggen. Dat dringt echter niet door. Seksuele intimidatie is een mentaliteitsprobleem. Een van de grote problemen is het gebrek aan rapportering. Ik ben heel blij, minister, dat u op dat vlak stappen hebt gezet. Een draaiboek is een zeer goede zaak en instellingen moeten van elkaar best practices overnemen. Maar we moeten vooral alle vrouwen en meisjes die druk voelen en daardoor niet durven spreken, een heel sterk signaal geven. Hoogstwaarschijnlijk bestaat er naast de zestien gevallen die wel gerapporteerd zijn, een zeer groot 'dark number'. Qua aanpak van seksuele intimidatie en seksueel geweld in de brede zin doet ons land het volgens mij niet zo goed. Het volstaat daarvoor te kijken naar het aantal zaken van seksuele delicten dat geseponeerd wordt.

We zitten met een mentaliteitsprobleem. We moeten meisjes vooral sterker en weerbaarder maken en hun de instrumenten meegeven, ook in hun discours, om te kunnen vertellen over problemen en om het te durven vertellen en te durven rapporteren, want men durft dat niet. Wie naar mijn anekdotes luistert, zou misschien kunnen zeggen dat het misschien wel terecht is dat ze dat niet durven. Dat zou niet mogen. Dat is zeer onrechtvaardig.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Het zal u niet verbazen dat ik heel graag aansluit bij de vraag van mevrouw Soens. Ik zou graag de problematiek nog iets ruimer willen opentrekken, naar het psychosociaal welzijn bij de doctorandi. De machocultuur van de universiteiten is inderdaad een ernstige problematiek, maar ik vermoed dat de mentale toestand van onze doctorandi een zorgenkind blijft. Er zal zeker vanuit seksueel grensoverschrijdend gedrag een correlatie zijn naar de mentale gezondheid van de academici. Zoals mevrouw Brusseel al aangaf, geeft het onderzoek van het studiecentrum ECOOM aan dat één op drie met ernstige mentale gezondheidsproblemen worstelt. Ik schrok enorm van dat cijfer. Het is schrikbarend hoog. De doctorandi geven aan dat hoge jobeisen, het genderonevenwicht, bikkelharde concurrentie en de publicatiedruk gedeeltelijk verantwoordelijk zijn voor deze problematiek. We moeten nadenken over hoe we daar een oplossing aan kunnen bieden. Ik besef ook dat de problemen door de druk van een aantal academici misschien nog ondergewaardeerd zijn of misschien onder de radar blijven, of misschien niet uitgesproken durven worden.

Omdat ik het probleem wil opentrekken naar de mentale gezondheid van de academici, zou ik u willen vragen, ondanks het feit dat ik het schitterend vind dat er een draaiboek komt rond het overschrijdend gedrag, of u naar de mentale gezondheid van de academici eventueel nog bijkomende initiatieven of maatregelen zou nemen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil nog een punt toevoegen. Mevrouw Celis heeft het terecht aangehaald. Ik ben zelf ook ooit doctorandus geweest. Er is momenteel één ZAP-plaats (zelfstandig academisch personeel) tegenover honderd mensen met een doctoraat. Op dat vlak is de concurrentie dus groot. Ik verwijs naar de commissie Wetenschap en Innovatie, waar we bekeken hebben hoe we doctorandi kunnen valoriseren in de private arbeidsmarkt. Waarom is dat een element dat we moeten meenemen? Om die concurrentie en dus de schrik om zaken te melden, die mevrouw Brusseel verwoordt en die mevrouw Celis al dikwijls naar voren heeft geschoven, wat weg te nemen, en ervoor te zorgen dat doctorandi ook andere

uitwegen hebben dan enkel en alleen die ene ZAP-plaats voor honderd mensen. In de commissie Innovatie en Wetenschapsbeleid hebben we een zeer interessant debat gevoerd over de maatschappelijke inzet van doctorandi. Dat is ook een deel van het verhaal, dat niet over seksuele intimidatie gaat, maar over een ruimer thema van psychosociale belasting. Dat is nog een ander segment dan wat mevrouw Soens heeft aangehaald over de melding en de registratie. Het ene hangt natuurlijk wel samen met het andere.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u voor de aanvullende opmerkingen en vragen. De vraag ging eigenlijk over grensoverschrijdend gedrag. Ze is een beetje uitgewaaid naar het welzijn op het werk. Voor beide problematieken ben ik zeer gevoelig.

Ik begin met het grensoverschrijdend gedrag. De reden waarom ik een engagement voor dat draaiboek vraag, is omdat het oprichten van een meldpunt in de instelling geen garantie is dat een klacht ernstig wordt genomen. Het kan de carrière schaden. Het meldpunt moet voldoende onafhankelijk zijn. We hebben daar ook met Peter Adriaenssens over gesproken omdat hij heel wat ervaring heeft in welzijn. Hoe kan men komen tot iets wat voldoende onafhankelijk is van de instelling en voldoende autoriteit heeft? Eén ding is zeker: ik moet dat niet op Vlaams niveau gaan oprichten, anders wordt het weggenomen van de verantwoordelijkheid van de instelling. Het moet daar blijven, maar we moeten er wel zeker van zijn dat het voldoende onafhankelijk is en au sérieux wordt genomen.

Een tweede onderdeel is het algemeen welzijn en het ECOOM-onderzoek. Dat onderzoek is heel interessant en levert ons een aantal handvatten om het preventiebeleid in organisaties vorm te geven, vooral als het gaat om de autonomie van de onderzoeker en de leiderschapsstijl in de onderzoeksgroep. Zo hebben universiteiten en hogescholen zelf ook een belangrijke sleutel in handen. De manier waarop je het aanpakt, zal vaak bepalend zijn voor het welbevinden. De KU Leuven zet vanaf dit academiejaar ook stappen om bijvoorbeeld de impact van publicaties te verminderen bij bevorderingen en sollicitaties. Die publicatiedruk is nu immers enorm.

We zijn ook aan het kijken naar de financiering. Daarover zijn ook al veel vragen gesteld. Van de middelen die ik ter beschikking stel, is de helft gebaseerd op het aantal studenten, het zogenaamde onderwijsluik, en de andere helft op het onderzoeksluik. In dat onderzoeksluik is één derde sokkelfinanciering. Dat betekent dat twee derden te maken hebben met publicaties en de publicatiedruk, die mogelijk het welbevinden een beetje kunnen beïnvloeden. Ik wijd hier even over uit omdat in de kritiek over het welbevinden ik steeds opnieuw hoor dat de publicatiedruk te groot is en dat de financiering te veel afhankelijk is van de publicaties. Ik heb nog geen voorstellen ontvangen waaruit ik kan afleiden dat een verandering van het systeem zeker tot meer welbevinden zal leiden. Ik geef enkel mee dat als het gaat over welbevinden, er het grensoverschrijdend gedrag is en de publicatiedruk. We zien dus de problemen, maar ik heb nog geen ei van Columbus om het allemaal opgelost te krijgen.

Collega Celis, u vroeg of ik extra initiatieven zal nemen. Ik denk dat het voor mij nu vooral van belang is dat we dat draaiboek realiseren, rekening houdend met de autonomie en de eigenheid van elke instelling. Wat de globale kwaliteitszorg betreft, weet u dat voortaan via de visitaties integrale kwaliteitszorg zal worden nagestreefd en het welzijnsbeleid sowieso een onderdeel uitmaakt van de globale toetsing die universiteiten en hogescholen doen.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp-a): Het is inderdaad niet de vraag om zoiets op Vlaams niveau te gaan organiseren omdat ik vind dat het belangrijk is dat dit aspect ingebed zit

in de instellingen zelf, op voorwaarde dat de nodige onafhankelijkheid wel behouden wordt. Hoe serieus een klacht wordt genomen, mag niet afhankelijk zijn van welke instelling ze uitgaat. Daarom is het belangrijk om tot een soort uniformiteit te komen tussen de instellingen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de stand van zaken betreffende de hervorming van de leerlingenbegeleiding – 2574 (2015-2016)

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de psychosociale begeleiding van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs – 2599 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Elke leerling heeft recht op een kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding, en scholen in het Vlaams onderwijs werken daarom nauw samen met centra voor leerlingenbegeleiding (CLB). Een CLB kan helpen met leren en studeren, bij vragen omtrent studiekeuze en de verdere schoolloopbaan, psychische en sociale problemen en andere tussenkomsten die te maken hebben met preventieve gezondheidszorg. Uit het recentste jaarverslag van de CLB's blijkt dat jaarlijks 6 op 10 kinderen tussen 2,5 en 18 jaar de CLB's bereiken.

De CLB's vragen al lang om de opdrachten van de leerlingenbegeleiding te herbejken. De hervorming van de leerlingenbegeleiding werd daarom ook als belangrijk beleidspunt aangekondigd in het regeerakkoord en in de beleidsnota en in het masterplan voor het secundair onderwijs, waarin de audit naar de CLB's werd opgenomen. Als centrale doelstelling daarbij gold dat de CLB's worden doorgelicht qua effectiviteit en efficiëntie. Op 12 november 2015 werd de audit samen met de wetenschappelijke review afgeleverd. De resultaten en de aanbevelingen van deze audit en de review resulteerden in 10 krijtlijnen die in een conceptnota werden uiteengezet en op 11 december 2015 door de Vlaamse Regering werden goedgekeurd.

In de vooropgestelde timing wordt een brede consultatie van betrokken actoren voorzien, waarna er in juni 2016 een tweede conceptnota leerlingenbegeleiding zou volgen die er tot nu toe nog niet is gekomen.

Minister, wat is de stand van zaken betreffende de hervorming van de leerlingenbegeleiding? Wat zijn de belangrijkste conclusies die uit de verschillende consultatierondes naar voren kwamen? Wat zijn de eerste resultaten van het brede overleg tussen Onderwijs en Welzijn? Wanneer zullen de eerstvolgende stappen in de hervorming van de leerlingenbegeleiding gebeuren, die aansturen op het versterken van de CLB-werking en het aanpakken van de bestaande pijnpunten? Acht u de vertaling naar een decreet Leerlingenbegeleiding in het najaar 2016 haalbaar? Zal het decreet zoals voorzien op 1 september 2018 in werking treden?

De geestelijke gezondheid en het psychisch en sociaal functioneren vormen belangrijke factoren voor het leren en studeren en de onderwijsloopbaan. Onlangs, in een artikel van Klasse van 7 juni 2016, zei kinder- en jeugdpsychiater Lieve Swinnen nog dat 18 procent van de leerlingen behoefte heeft aan psychologische ondersteuning.

De aandacht voor het psychosociaal functioneren maakt deel uit van de brede kijk van de CLB's op de gezondheid van jongeren en sluit daarom nauw aan bij het

begeleidingsdomein preventieve gezondheidszorg. Bijna 10 procent van de leerlingen bereikt een CLB voor een zorgvraag binnen het domein psychosociaal functioneren. Dat blijkt uit het jaarverslag van de CLB's van 2014-2015. De multidisciplinaire werking van de CLB's maakt dat een brede aanpak van problemen mogelijk is doordat er vanuit verschillende hoeken naar wordt gekeken. Voor het aanleveren van de krijtlijnen voor de hervorming van de leerlingenbegeleiding, die ter bespreking voorlag in de commissievergadering van 10 maart 2016, werden denkgroepen voor het begeleidingsdomein psychosociaal functioneren ingericht.

Minister, uit uw antwoord op mijn schriftelijke vraag leid ik af dat u sterker wilt inzetten op de preventie en bevordering van geestelijke gezondheid. Welke zijn de belangrijkste conclusies die blijken uit de verschillende denkgroepen voor het begeleidingsdomein psychosociaal functioneren? Hoe ziet u de rolafbakening tussen CLB en de welzijnssector inzake psychosociaal functioneren? Welke initiatieven zult u nemen om meer in te zetten op preventie van psychosociale problematieken op school? Op welke manier zal dit zijn vertaalslag vinden in de concept-nota voor de hervorming van de leerlingenbegeleiding die op til staat?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De gestelde vragen zijn heel interessant en samen genomen zouden ze goed passen in een beleidsbriefbespreking. De afgelopen maanden werkte mijn administratie verder aan het concept en de visie over de hervorming van de leerlingenbegeleiding.

Een van de doelstellingen van de hervorming is het scherpstellen van de rollen en taken tussen de verschillende actoren en partners binnen de leerlingenbegeleiding. Ter voorbereiding van de hervorming vindt daarom op regelmatige tijdstippen overleg met onderwijsverstreckers, pedagogische begeleiding, CLB's en welzijnsactoren plaats om de rollen tussen de actoren van Onderwijs en de partners binnen Welzijn af te bakenen.

De administratie Welzijn en Onderwijs overleggen momenteel om de hervorming van de leerlingenbegeleiding af te stemmen met integrale jeugdhulp en te komen tot een gemeenschappelijke visie over preventieve gezondheidszorg in het onderwijs. Deze twee laatste elementen worden intensief met de CLB-sector besproken.

U vraagt naar de belangrijkste conclusies. Hiervoor verwijs ik naar de adviezen die we ontvingen van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), de SERV, de Strategische Adviesraad (SAR), het Netwerk tegen Armoede en het Kinderrechtencommissariaat.

Ik heb een samenvatting van al deze adviezen bij me, maar het is een beetje vreemd om al die samenvattingen voor te lezen. Alle adviezen staan op internet, en ik stel u voor ze daar te consulteren. Er zit heel veel nuttig materiaal in. Ze bevatten echter een viertal gelijklopende elementen, en die wil ik er even uit lichten. De adviezen zijn het op bepaalde punten eens met de krijtlijnennota. Vrij grote eensgezindheid is er over het volgende.

De interne leerlingenbegeleiding is een verantwoordelijkheid van de school, hierin ondersteund door de pedagogische begeleidingsdienst voor de procesmatige ondersteuning en de CLB's met expertise op casusniveau en inhoudelijke expertise voortvloeiend uit de praktijk.

De CLB's nemen ook een draaischijffunctie op met de actoren in de welzijnssector. Dat is niet onbelangrijk, want dat was een discussiepuntje. Blijven CLB's dat doen of niet? Ik ben er persoonlijk een grote voorstander van dat ze dat blijven doen, maar dat betekent ook dat ze ook een stukje buiten de schoolcontext opereren.

De rollen en verantwoordelijkheden van alle betrokken actoren moeten scherp worden gesteld. Daar is iedereen het over eens, maar de concrete scherpstelling is dan weer minder scherp.

Daarnaast zijn er ook bedenkingen bij het feit dat de krijtlijnennota budgetneutraal moet worden gerealiseerd.

Tot zover de vier grote lijnen.

De Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid (SAR WGG) legt een sterke nadruk op het zorgcontinuüm als een belangrijk referentiekader. In het advies van de Vlor ligt dat iets anders. We voelen dus dat er nog wat werk aan de winkel is.

Hoe ga ik daar nu verder mee om?

In verband met de rolafbakening tussen CLB en de welzijnssector inzake psychosociaal functioneren heb ik aan de Vlaamse Onderwijsraad vier begeleidingsdomeinen voorgelegd en heb ik gevraagd tegen november advies te verlenen omtrent volgende elementen.

Hoe kan leerlingenbegeleiding in de toekomst verder vorm krijgen binnen de interne leerlingenbegeleiding en de vier begeleidingsdomeinen?

Wat betekent dat voor de schoolorganisatie en voor de organisatie van de CLB's? Wat betekenen deze principes voor het uitwerken van een balans tussen schoolnabijheid en netonafhankelijkheid?

Hoe ziet de commissie het beleidsproces? Wat moet er vastgelegd worden in regelgeving en wat niet?

De afbakening met betrekking tot preventieve gezondheidszorg en psychosociaal functioneren wordt momenteel afgestemd tussen de administraties Onderwijs en Welzijn. Het vertrekpunt is altijd de benadering van een kind en jongere vanuit een holistisch perspectief. De draaischijffunctie is een van de kernopdrachten van het CLB. Dat zeg ik vandaag al voor de derde keer, omdat ik ook wens dat dat zo blijft.

Dan kom ik bij de stappen. Er waren twee modellen: ofwel maak ik nog een conceptnota, ofwel gaan we naar een decreet. Ik heb ervoor geopteerd om niet nog eens een conceptnota te maken, maar onmiddellijk aan een decreet te werken. Dan kunnen we ook over concrete bepalingen discussiëren. Ik zie dat er in de eerste krachtlijnennota over een aantal punten overeenstemming bestaat. Nu kunnen we dan ook beter aan een decreettekst werken.

Op basis van overleg en consultatie werken we dus aan het nieuwe decreet Leerlingenbegeleiding. Dat zou idealiter moeten worden gefinaliseerd in het voorjaar van 2017. Ik spreek nog onder voorbehoud, een meer precieze timing volgt in de beleidsbrief. Idealiter willen we 1 september 2018 halen, omdat dan ook de modernisering van het secundair onderwijs start. Dat een reeks dossiers dan samenkomen, zou ideaal zijn. Deze timing is echter zeker geen reden om CLB's te laten achteroverleunen, en dat doen ze uiteraard ook niet. Voor mij is het heel belangrijk dat ze intern aan verbetertrajecten werken om hun werking te optimaliseren. We beschikken over een zeer duidelijke audit die zeker voldoende basis geeft om bepaalde interne processen te verbeteren.

Ik kom dan bij de initiatieven. Er lopen heel wat initiatieven met een directe of indirecte link naar preventie van psychosociale problemen. Ik heb in 2015 de brochure 'Werken aan een verbindend schoolklimaat' gelanceerd. U kunt ze ook op het internet vinden. Wij promoten eveneens de methodiek peer mediation om

pesten tegen te gaan. Ook het platform inzake welbevinden en preventie van pesten van de Vlaamse Onderwijsraad wordt ondersteund. Een heel interessant programma is Re:Pest, en aanvullend is er de mededeling Integriteit van de Vlaamse Regering, waarin we met verschillende beleidsdomeinen samenwerken. Ik maak ook nog eens reclame voor het project Vlaggensysteem Onderwijs, dat samen met Sensoa wordt uitgewerkt. Het is een methodiek om seksueel gedrag van kinderen en jongeren correct in te schatten en om er gepast op te reageren. Ik heb daarover een paar maanden geleden hier in de commissie al eens uitleg gegeven. Al deze initiatieven zijn er dus. Ik heb hiermee geprobeerd een zo grondig mogelijke stand van zaken te geven.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, u verwijst terecht naar de adviezen. De vraag is natuurlijk wat daarmee wordt gedaan en rond welke punten er wordt gewerkt. U zegt terecht dat de rollen en taken scherp moeten worden afgelijnd, en u geeft vier beleidsdomeinen aan, maar het blijft allemaal heel erg op het niveau van overleg en een theoretische blik. Op het veld wordt me echter gevraagd over welke zaken er concreet wordt gesproken.

Ik geef een voorbeeld. In de conceptnota staat dat elke school haar eigen zorgverantwoordelijke zou moeten hebben en eventueel een multidisciplinair zorgteam, als ze daarvoor de middelen heeft. Met dergelijke concrete zaken zijn scholen bezig, en die overlappen ook met het CLB. Ze vragen dan ook in welke mate die taken bij de scholen terechtkomen en in welke mate ze in staat zullen zijn om multidisciplinair aan te werven. Ik vraag me bovendien af welke gevolgen dat alles voor de begroting zal hebben. Ik kan me echter ook voorstellen dat het scherp stellen van de rollen en taken van het CLB ook een verlichting kan inhouden voor dat CLB, als de school meer gewapend is.

De pedagogische begeleidingsdienst zou volgens de conceptnota enerzijds met de scholen mee de zorgvisie en het zorgbeleid uitwerken, anderzijds daarin een makelaarsfunctie moeten vervullen. Is het voor de pedagogische begeleidingsdienst wel voldoende om zich te beperken tot de makelaarsfunctie? Kan die niet ook, om het CLB te verlichten, wat meer concreet op de werkvloer beschikbaar zijn?

De netonafhankelijkheid hebt u ook even aangehaald. Ik ben benieuwd hoe de verhoudingen daar liggen en hoe open de geesten zijn om daarrond voort te werken.

Tot slot nog een kleine bedenking. U benadrukt dat het CLB een draaischijffunctie heeft. Dat vind ik een heel belangrijk gegeven, en het brengt ons bij de preventieve en een ondersteunende rol. In de conceptnota staat heel duidelijk dat aan het CLB een minimale remediëring wordt toegewezen. We hebben natuurlijk het M-decreet. Voor een deel kan dat worden opgevangen indien de zorgteams in de scholen multidisciplinair kunnen worden. Maar er zijn ook veel vragen naar ondersteuning bij de nieuwe regelgeving en de aanpak die daarbij wordt gevraagd. Opnieuw, hoe zullen op dit punt de rollen worden verdeeld? Er zijn dus heel veel praktische vragen. Scholen en CLB's – u kent ze – gaan er ook graag mee aan de slag, soms nog voor de regelgeving echt is afgewerkt.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, zelf wil ik ook even reageren op uw antwoord.

De audit maakt volgens mij duidelijk waar de knelpunten zitten.

Ik vind het heel belangrijk dat er een decreet rond leerlingenbegeleiding komt, en niet enkel en alleen een aanpassing van het decreet op de CLB's. De vragen die u de Vlor hebt voorgelegd, zijn de juiste. Ik hoop dat er ook duidelijke antwoorden komen, want dat is cruciaal om tot een decreet op leerlingenbegeleiding te komen. Naar u zegt, is het nog niet duidelijk hoe er duidelijke antwoorden kunnen komen.

Wij verwachten van de CLB's dat ze goed werken. Duidelijk in kaart brengen wie welke verantwoordelijkheid heeft inzake leerlingenbegeleiding is cruciaal voor de CLB's om kwaliteitsvol te kunnen werken. De holistische benadering is volgens mij de goede, en ik ben dan ook blij dat u sprak over de holistische benadering van het kind en niet enkel van de leerling. De draaischijffunctie en de werking van een CLB vormen niet enkel in de school maar ook daarbuiten de kracht om resultaten te bereiken in de begeleiding en de ontwikkeling van een kind.

Ik zou het een grote stap vooruit vinden indien u er wel in zou slagen om een decreet Leerlingenbegeleiding te schrijven. Het is niet de eerste keer dat een dergelijk decreet in een beleidsnota staat, maar ik hoop dat u de minister zult zijn die erin slaagt het waar te maken. Tijdens de vorige legislatuur is dat niet gelukt, en dat vind ik bijzonder jammer. Dat gaat ten koste van een goede begeleiding van kinderen en leerlingen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik vind de vragen van mevrouw Krekels heel relevant omdat we als overheid en als parlement een antwoord moeten kunnen bieden op de onduidelijkheid en – ik ga het woord maar gebruiken – de klachten over de CLB's, en over het M-decreet en de begeleiding, maar ook over de vaststellingen bij de audit. We moeten opletten dat we niet verzanden in een verhaal van veel gesprekken en doorverwijzingen. Ik verklaar me nader. Bij integrale jeugdhulpverlening hebben we ook een nieuw decreet gekregen. Er zijn op dat vlak toch nog een aantal kwesties waarrond we ons vragen stellen.

Op dit moment doen de CLB's belangrijke taken – ik heb het over A-documenten voor Welzijn waar de vergoeding tegenover staat. In het kader van integrale jeugdhulpverlening is het zo dat, als Welzijn geen plaats voor de jongere vindt, het CLB moet blijven instaan voor de opvolging van de jongere. Dat legt natuurlijk een ongelooflijke taakbelasting bij de CLB's. Daardoor ontstaat een verhaal waardoor CLB-medewerkers terecht zeggen dat ze voor een aantal zaken geen tijd hebben. Aan het eind van het verhaal is de school, en vooral de leerling, het slachtoffer.

Een tweede issue dat ik wou aanhalen, is het eeuwige debat over het beroepsgeheim, waardoor interessante, cruciale info niet of wel wordt doorgegeven, afhankelijk van eigen systemen. Daardoor gaat heel veel tijd verloren in overleg, in het wederzijds invullen van documenten en het creëren van planlast. Op dat vlak moeten we proberen om iets sneller te gaan en om op de concrete punten uit de verschillende audits een antwoord te kunnen bieden, decretaal, in overleg met Welzijn.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp-a): De vraag van mevrouw Krekels is heel goed. Ik heb begin september, bij de start van een nieuw schooljaar, rond de tafel gezeten met een heel aantal zorgcoördinatoren van lagere en middelbare scholen. De druk op de mensen van de CLB's is de laatste jaren inderdaad verhoogd. Ik ga niet alles herhalen wat er is gezegd, maar er is inderdaad het M-decreet, dat niet alleen een grotere belasting op scholen legt, zowel de lagere als de secundaire, maar ook op de CLB's. De grote frustratie vandaag in de scholen is dat de wachttijden voor kinderen die bepaalde testen moeten ondergaan, heel lang zijn, niet alleen voor het afnemen van de testen, maar ook voor het krijgen van de resultaten. Dat is een grote frustratie bij de scholen, want zolang ze de resultaten van het CLB niet krijgen, zijn het in de eerste plaats de leerkrachten die de leerlingen moeten blijven opvolgen. We hebben het daarnet al over werkdruk en planlast gehad. We mogen echter niet schieten op de CLB's, want ze zijn onderbemand.

Een tweede item is het contract – dat is een afsprakennota – dat wettelijk tussen het CLB en de school wordt gemaakt. Daarin leggen de scholen de lat voor de

CLB's heel hoog. Dat is terecht, omdat ze een goed zorgbeleid willen voeren, omdat zowel de zorgcoördinatoren als de leerkrachten en de directie enorm overbevraagd zijn in het kader van de individuele zorg aan de leerlingen, zeker met het M-decreet, want er is onvoldoende ondersteuning bijgekomen. Daardoor komen we tot de vaststelling dat er enige frustratie is ten aanzien van de CLB's. Veel zorgcoördinatoren en scholen schieten op de pianist, zijnde de CLB's. Ze zeggen dat het allemaal veel te lang duurt, dat het veel te lang blijft liggen, dat het niet vooruitgaat. Dat zorgt voor frustratie langs beide kanten. Dat item moet ook eens worden bekeken. We kunnen niet heel het debat terugvoeren tot de CLB's. Er moeten tal van handelingsplannen en individuele begeleidingen gebeuren in het kader van het M-decreet, waar ik uiteraard achter sta, maar het moet allemaal draagbaar en opvolgbaar zijn door de CLB's, de scholen enzovoort. Dat moet van dichterbij worden bekeken. Het verwachtingspatroon ten opzichte van de CLB's is te groot in verhouding tot de personeelsondersteuning, tot het aantal mensen waarover ze beschikken en het aantal scholen dat ze moeten opvolgen.

Er is nog een invalshoek van de mensen van de CLB's. Ze vragen versterkte CAW's. Als het personeelsbestand bij de CAW's al kan versterken, is dat al een grote ondersteuning voor de CLB's en de scholen. Het heeft ook allemaal voor een deel met budgetten te maken. Misschien kan worden bekeken hoe een aantal zaken kunnen worden herverdeeld. Het signaal, de bezorgdheid van de vele zorgcoördinatoren die uiteraard een school vertegenwoordigen, mogen we zeker niet naast ons neerleggen, want het individueel begeleiden van leerlingen blijft ongehoorlijk belangrijk. Ik ben blij dat dat bij heel veel mensen in deze commissie leeft. We moeten ervoor zorgen dat we de CLB's niet laten exploderen en dat ze op een bepaald moment contraproductief worden. Dat is onze grote bezorgdheid.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, u hebt erop gewezen dat de voorbereiding van de hervorming volop bezig is en dat daarover intens overleg gebeurt. Dat is bijzonder belangrijk. U hebt ook uit de tussenkomst van mevrouw Helsen begrepen dat wij vanuit onze fractie bereid zijn om mee te denken in het proces.

Ik heb bij het derde punt van de eerste vraag van mevrouw Krekels aangestipt dat ook zij aanstuurt op een versterking van de CLB-werking. Dat vind ik heel belangrijk.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik zal nu niet dieper ingaan op alle voorstellen en suggesties. Ik weet dat er een grote nood is om snel duidelijkheid te hebben, maar anderzijds, als u de adviezen, die intussen enkele maanden oud zijn, leest, zult u bijzonder interessante tegenspraken lezen tussen wat de enen en de anderen vinden. Het is een heel gevoelig dossier, dat met veel dingen samenhangt. Leen Van Heurck, mijn adjunct-kabinetschef, volgt dat op. Maar ik heb ook versterking aangetrokken op mijn kabinet. De jongedame, Eveline Reusens, zit achteraan in de zaal. Ze komt van het platform Welbevinden van de Vlaamse Onderwijsraad. Ze is jong en zeer enthousiast. Ze heeft zich al door al die adviezen geworsteld, en ze blijft enthousiast. *(Gelach)*

We zullen een aantal zaken moeten proberen te verzoenen. Ik heb daarnet een aantal commissieleden gehoord die uit de audit van de CLB's hebben geciteerd. Wat mij daar zeer veel zorgen in baart, is de kilometers die worden gereden. Als alleen dat al efficiënter kan worden georganiseerd, komt er veel tijd vrij om andere dingen te doen. Ik weet het niet uit mijn hoofd, maar ik geloof dat de helft van de tijd aan kilometers opgaat, aan gewoon rondrijden. We hebben in het kader van Tarra vastgesteld dat er vijf handtekeningen nodig waren om een verslag te kunnen geven. We hebben voorgesteld om een volmacht te geven. Er worden zoveel zaken inefficiënt georganiseerd. Ik ga niet wachten tot het decreet om een aantal

inefficiënties op te lossen, maar een decreet over leerlingenbegeleiding schrijven is geen evidente kwestie, zeker niet omdat er twee verschillende culturen zijn in Onderwijs en Welzijn. We moeten zeer nauwkeurig afbakenen wie wat gaat doen.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Er zijn heel veel praktische zaken die bepaalde frustraties geven. Het betreft zaken als het aantal mensen, middelen, het aantal kilometers waar de minister terecht naar verwijst. Een rode lijn in een mogelijk decreet is het denken over het netoverschrijdende. Dat zou toch wel wat antwoorden kunnen bieden.

Een tweede groot punt is dat de rollen en taken voor iedereen heel duidelijk moeten zijn. In verband met de initiatieven rond de psychosociale problemen, heeft, zoals het CLB zelf ook aangeeft, de leraar een heel belangrijke functie. Langs de andere kant, als men in de scholen gaat, is het ook wel de leraar die vraagt om daar meer in ondersteund te worden en om daar meer knowhow en kennis rond te vergaren, omdat het vaak zo moeilijk is om kinderen op te vangen doordat er een grote diversiteit aan kinderen is. Nu, met de vluchtelingenproblematiek, zijn er heel veel leerlingen die met een heel zware rugzak op school zitten. Het overstijgt soms wel de kennis en het buikgevoel van de leraar om er op een gepaste wijze te kunnen op ingaan. De samenwerking tussen het CLB en Welzijn is heel belangrijk in de toekomst.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de beslissing van de Universiteit Gent (UGent) om uitwisselingen met Turkse onderwijsinstellingen op te schorten – 2576 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): De tumultueuze situatie in Turkije laat ook ons hoger onderwijs niet ongemoeid. Vooral de bomaanslagen op de luchthaven in Istanbul hebben een grote invloed. Ook andere steden in Turkije worden van tijd tot tijd opgeschrikt door terreur. Het afgelopen jaar werd de UGent door verschillende studenten in Turkije gecontacteerd. De studenten ondervonden grote problemen inzake de leefbaarheid van hun verblijf in Turkije. De UGent nam daarom de beslissing om voorlopig geen uitwisselingen van studenten en personeel meer te faciliteren. Ze nam die beslissing op basis van verschillende afwegingen, onder andere de ervaringen van studenten die het afgelopen jaar in Turkije verbleven.

De beslissing van UGent is niet in de lijn met het reisadvies voor Turkije dat door de FOD Buitenlandse Zaken wordt gegeven. De FOD raadt mensen niet af om naar Turkije te reizen, op voorwaarde dat men extra waakzaam is. Die beslissing is bovendien een streep door de rekening van een negentiental studenten die een Erasmusverblijf hadden gepland in het eerste semester. UGent stelt alles in het werk om die negentien studenten een andere bestemming te geven. Voor zover ik weet is dat ondertussen gelukt. De KU Leuven nam een soortgelijke beslissing, maar beperkt ze in tijd. Er werden geen reizen toegestaan deze zomer. De KU Leuven zou later beslissen of een verder reisverbod voor uitwisseling nog nodig zou zijn.

De individuele beslissingen van hogeronderwijsinstellingen, en de bijhorende media-aandacht, zorgen natuurlijk ook voor vragen bij studenten in andere universiteiten en hogescholen. Waarom laat de ene instelling haar studenten wel gaan en de andere niet?

Minister, hoe staat u tegenover die beslissingen? Kunt u toelichten hoe dergelijke beslissingen worden genomen door de verschillende instellingen van het hoger onderwijs? Welke elementen spelen daarin mee en welke daarvan zijn essentieel? Bent u bereid om daarover een overleg tussen de instellingen, eventueel ook met Buitenlandse Zaken, te organiseren om tot een zekere uniformiteit te komen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De situatie van de afgelopen maanden in Turkije heeft tot grote bezorgdheid geleid, niet alleen algemeen maatschappelijk, maar ook in de academische wereld. Vele instellingen werden geconfronteerd met studenten die in het kader van een internationale uitwisseling in Turkije zouden gaan studeren. Volgens onze informatie zijn er voor velen van die studenten inspanningen gedaan om hen te heroriënteren naar andere bestemmingen. Dat gebeurde soms op basis van een algemene beleidslijn binnen de instelling, soms op basis van een onderzoek per dossier. Via contacten met de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heb ik erop aangedrongen dat men steeds zeer goed overleg pleegt met de contactpersonen ter plaatse, want de situatie kan heel verschillend zijn, afhankelijk van waar de student ging studeren en waarom.

In vele gevallen zijn studenten of hun ouders ook zelf vragende partij. Anderzijds is de situatie niet in heel Turkije gelijk, en kan een verschillende aanpak per ont-haalinstelling daar ter plaatse aangewezen zijn. Hogescholen en universiteiten kunnen dit het beste inschatten op basis van hun vaste contacten in het kader van de uitwisselingsprogramma's. Naar aanleiding van de coup is de situatie in Turkije nog eens besproken. Ik ben terughoudend om me er verder te gaan in mengen of verder te gaan aansturen.

Voor de inkomende Turkse studenten, de studenten die uit Turkije naar hier komen, doen er zich slechts beperkte problemen voor. Een aantal Turkse universiteiten zijn gesloten en hun studenten zijn bij andere universiteiten ondergebracht. Indien studenten uit de gesloten universiteiten op Erasmus naar Vlaanderen komen zoals gepland, dan kan het zijn dat er geen bilateraal akkoord is tussen de Vlaamse instelling en de vervangende Turkse instelling van de student. Ook in die situatie gaat men op basis van de concrete inschatting van de situatie kijken of er een toelating kan zijn of niet. De instellingen zijn autonoom voor het nemen van dergelijke beslissingen, zowel voor de mobiliteit van hun personeel als van hun studenten.

Nog een reden waarom ik zelf wat behoedzaam ben, is dat de visie en de houding van de student of het personeelslid ook van belang is. Daar is geen uniformiteit in te vinden.

Het reisadvies van het ministerie van Buitenlandse Zaken is een belangrijk element in hoe instellingen hun beleid bepalen. Het is echter geen afdwingbaar gegeven, zoals het dat overigens ook niet is voor individuele burgers die het advies naast zich neer zouden leggen. De status voor Turkije is momenteel die van 'verhoogde waakzaamheid'. Gelet op de verschillende context van iedere uitwisselingsvorm, ben ik terughoudend om aan te sturen op één uniform beleid. Vanuit hun structurele samenwerking en internationale contacten binnen de academische wereld zijn de instellingen zelf immers het best geplaatst om hierin de afweging te maken welk beleid ze voeren, en of ze dat voor de hele instelling als geheel of op basis van dossiers doen. Die mate van verfijning is nodig om een evenwichtige relatie te behouden met een academische gemeenschap die momenteel tumultueuze tijden doormaakt zoals in Turkije. Alles zomaar doorknippen vind ik geen goede zaak. Een afweging dossier per dossier lijkt mij de beste manier om met deze gevoelige problematiek om te gaan.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp-a): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Vandaag is er wel veel onduidelijkheid voor studenten die plannen hebben om naar Turkije te gaan over de vraag of hun instelling die reis al dan niet zou toestaan. Ik ben er ook voorstander van om dat dossier per dossier te doen. De situatie in Istanbul is anders dan in de rest van het land en alles hangt natuurlijk af van waar je precies heen gaat. Het lijkt me wel nuttig om overleg te organiseren tussen de instellingen om na te gaan welke criteria in dat verband worden toegepast, bijvoorbeeld of het reisadvies van Buitenlandse Zaken daarin wordt meegenomen. Ik vind dat we op zijn minst moeten nagaan waarom bepaalde instellingen dergelijke beslissingen nemen en waarom andere er geen problemen mee hebben.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil twee zaken opmerken. Het eerste is dat elke universiteit zelf moet afwegen waar ze nog goede contacten heeft en waar haar studenten terecht kunnen. Dat lijkt ons wijs. Van hieruit is het moeilijk te beoordelen met welke instelling of professor al of niet kan worden samengewerkt.

Mijn tweede punt is dat ik wil waarschuwen voor de import in Vlaanderen van een buitenlands probleem. Als ik zie welke druk er is uitgeoefend op ouders en leerkrachten van de Lucernacolleges, maak ik mij grote zorgen. De vrije schoolkeuze die mensen hier in Vlaanderen maken, wordt bemoeilijkt door een situatie in het thuisland. Als ik hoor dat er in scholen druk ontstaat op Turkse kinderen, waarbij de ouders worden ingedeeld in 'goede' en 'niet-goede' Turken en die druk ook op de speelplaats voelbaar is, om te kijken wie zich bij wie aansluit, maak ik mij daar grote zorgen over.

Minister, ik weet dat scholen daar niet graag mee te koop lopen, maar kunt u dit objectiveren? Enkel door dit soort zaken te benoemen zullen we ze ook kunnen oplossen.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik dank u voor de aanvullende opmerkingen. Ik heb veel respect voor de academische kringen overal ter wereld, ook in Turkije. Het is van belang dat, waar ze goed zijn, we de banden met de Turkse academische wereld behouden. Als we nu een lijn trekken en iedereen over dezelfde kam scheren, gaan we het kostbare weefsel dat we hebben opgebouwd kapot maken. Dat wil ik niet.

Als de bezorgdheid van mevrouw Soens is dat studenten niet weten wat de toestand is, moeten de universiteiten daar zelf werk van maken. Ik kan perfect vragen, bijvoorbeeld in het kader van de VLUHR dat men daarover duidelijkheid verschaft, of dat men een contactpunt heeft waar studenten die naar Turkije willen gaan, zich kunnen informeren. Het kan zijn dat binnen eenzelfde instelling het voor de ene faculteit wel mogelijk is en voor een andere niet. Ik vind ook dat er duidelijkheid moet zijn voor de studenten, maar die informatie kan ook fluctueren. Er kan op een bepaalde plaats plots iets gebeuren waardoor het niet meer kan. De verantwoordelijkheid voor die informatie leg ik het liefst bij de universiteiten en hogescholen. Zij moeten hun contacten evalueren en bekijken welke adviezen ze geven. Ik ga zelf als minister geen uniforme Vlaamse lijn uitzetten.

Mijnheer Daniëls, wat de omgekeerde beweging betreft, heb ik met het eerste deel van uw vraag geen enkele probleem. Ik ben het ermee eens dat we externe problemen niet in Vlaanderen moeten importeren. Als u zegt dat we in kaart moeten brengen waar de druk zit, lijkt me dat vrij moeilijk. Ik heb de directies van de Lucernacolleges bij mij ontvangen. Ze waren bijzonder ongelukkig met de informatie die in de kranten was verschenen. De start van het schooljaar was vrij goed verlopen en ze hadden ook gevraagd om niet mee te gaan in een opbod. Onze minister-president heeft dat trouwens ook niet gedaan, hij heeft alleen zijn afkeuring uitgesproken, net zoals ik gedaan heb. Verder moet daar niet op ingegaan worden, want zo maken we het alleen nog erger.

Ik krijg nu signalen dat de scholen goed bevolkt zijn. Ook in Limburg is het min of meer onder controle. Ik heb aangeboden om verder te overleggen en indien nodig op het kabinet samen te bekijken hoe er kan worden bijgestuurd. Het is bovendien heel moeilijk om 'druk' in kaart te brengen. Dat behoort tot de autonomie van de school. Ik zie dat men op het terrein echt wel ijvert om de vrije schoolkeuze voluit te laten spelen, maar in die colleges ligt dat heel gevoelig.

Aangezien die scholen door ons gesubsidieerd worden en aan alle doelstellingen moeten voldoen, is het zo dat als ze geïnspecteerd worden, ze inzake kwaliteit zeker niet moeten onderdoen voor andere scholen. Dat is de beste reclame die je voor die Lucernacolleges kunt maken. Dat zal ik dus ook zelf publiek blijven stellen, behoudens mochten er slechte doorlichtingsverslagen komen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dat u geen opbod wilt in verband met de Lucernacolleges is zeer goed. Een bijkomend onderdeel van mijn vraag gaat over onderhuidse druk die ontstaat in andere scholen onder kinderen van Turkse afkomst die zich zouden opsplitsen in twee clans.

Minister Hilde Crevits: Ook wat dat betreft, is het van belang dat, als scholen voelen dat er druk is die ze niet meer aankunnen, ze hulp inroepen. Het CLB kan dan doorverwijzen. We staan ook klaar met onze schoolinterventieteams en met de ploeg islamexperten van Khalid Benhaddou om scholen waar problemen ontstaan bij te staan. Bij het begin van het schooljaar hebben we ook aan de scholen nog eens laten weten welke handvatten er zijn om hulp te bieden als dat nodig is. Ik denk niet dat scholen erg happig zijn om te reageren op een grote rondvraag daarover, maar ik vind wel dat ze goed moeten weten waar ze in geval van problemen externe hulp kunnen krijgen. Dat kan hetzij via de overheid, hetzij via het netwerk van islamexperten van Khalid Benhaddou, dat ook door ons ondersteund wordt. Het netwerk van experts van Khalid Benhaddou zal bij mij verslag uitbrengen over het aantal vragen tot financiële bijdrage, of ze in stijgende lijn gaan, en of ze vruchten afwerpen. Het schooljaar is nog maar pas begonnen en het is nu nog te vroeg om daar al uitsluitel over te hebben.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Ik wil bij de originele vraag blijven en dat was geen vraag om een algemeen verbod, maar wel een vraag om transparantie voor de studenten en hun ouders. Het feit dat de ene instelling het wel toelaat en de andere niet, zorgt ook voor ongerustheid bij de ouders. Als de studenten van de UGent niet meer naar Turkije mogen gaan en die van de VUB bijvoorbeeld wel, vraagt men zich af waarom dat zo is. Daarom is het goed om zicht te krijgen op de criteria waardoor de instellingen zich laten leiden bij hun beslissing. Minister, ik ben blij dat u bereid bent om dat in de VLUHR te laten bespreken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Vera Celis aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de voortgang van de ad-hocwerkgroep Psychosociale risico's in het onderwijs – 2578 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Eén op drie van de opgenomen ziektedagen in het onderwijs is te wijten aan psychische problemen. Dat was de frappante conclusie die het

Agentschap voor Onderwijsdiensten trok in zijn jaarlijks rapport over het ziekteverzuim bij het Vlaams Onderwijspersoneel in 2014. Ook de SERV stelde in zijn Werkbaarheidsenquête van 2013 vast dat de psychische belasting bij leerkrachten erg hoog is: 35,4 procent van de onderwijspersoneelsleden zou kampen met werkstress, 10,5 procent heeft problemen met motivatie en 30 procent van het personeel vindt zijn of haar job emotioneel belastend.

Niet enkel psychische vermoeidheid als resultaat van de hoge werkdruk vormt een grote uitdaging in het onderwijs, ook psychische belasting door pesten op het werk is een ernstig probleem. Zo gaf de SERV in zijn werkbaarheidsmonitor aan dat 11,8 procent van de onderwijspersoneelsleden zelf aangeven regelmatig geconfronteerd te worden met pestgedrag door collega's. 17,3 procent van hen werd het slachtoffer van grensoverschrijdend gedrag op het werk. Hiermee worden leerkrachten zwaarder getroffen dan werknemers uit de meeste beroeps categorieën.

Naar aanleiding van deze ernstige cijfers besloot u om een ad-hocwerkgroep rond psychosociale risico's op te richten waarin voorstellen zullen worden geformuleerd hoe de vernieuwde federale wetgeving inzake de preventie van psychosociale risico's kan worden toegepast in het onderwijs. In eerdere vragen om uitleg gaf u aan dat in deze ad-hocwerkgroep het GO!, de onderwijskoepels, de onderwijsinspectie, de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, de vakorganisaties en uw administratie vertegenwoordigd zijn.

Minister, kunt u ons een stand van zaken geven met betrekking tot de activiteiten van de ad-hocwerkgroep rond psychosociale risico's in het onderwijs? Welke voorstellen zijn er reeds geformuleerd en welke resultaten zijn er reeds geboekt? Plant u verder nog maatregelen ter bescherming van het psychosociaal welbevinden bij leerkrachten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De ad-hocwerkgroep psychosociale risico's ging effectief van start op 27 oktober 2015 en komt ongeveer maandelijks bijeen. Binnen de ad-hocwerkgroep werkt mijn administratie zeer constructief samen met de vertegenwoordigers van het Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (GO!), de onderwijskoepels en vakorganisaties. De leden van de werkgroep hebben al een aantal initiatieven voorgesteld en uitgewerkt om onderwijsinstellingen te ondersteunen bij het omgaan met psychosociale risico's.

De ad-hocwerkgroep zal onderwijsinstellingen geregeld informeren over het thema. De leden werkten onlangs al een aantal teksten uit specifiek voor schoolbesturen en directies. Respectievelijk als werkgever en hiërarchische lijn spelen zij immers een sleutelrol in de preventie van psychosociale risico's in de onderwijsinstelling. De informatie is terug te vinden op de vernieuwde website van het ministerie van Onderwijs en Vorming.

Een en ander werd aangekondigd in Schooldirect van maart: http://www.onderwijs.vlaanderen.be/psychosociale-ricos-in-je-onderwijsinstelling?utm_source=-Klasse+-+Schooldirect&utm_campaign=32fdf3ac1f-Schooldirect_W11_-_20163_15_2016&utm_medium=email&utm_term=0_9b4882f742-32fdf3ac1f-

De website van het ministerie van Onderwijs en Vorming verwijst ook door naar de website van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, waar heel wat informatie gebundeld is over de preventie en aanpak van psychosociale risico's.

De leden de werkgroep hebben ook het beleidsplan voor het voorkomen van psychosociale risico's in het onderwijs, dat Limits eind 2015 heeft opgeleverd, tegen het licht gehouden. Ze zijn van oordeel dat het beleidsplan herwerkt moest worden, om het voor onderwijsinstellingen meer gebruiksvriendelijk en sensibiliserend

te maken. Momenteel is ons departement nog volop bezig aan het herwerken ervan, rekening houdend met de aanvullingen. Het nieuwe beleidsplan zou in oktober op de website worden gepubliceerd.

De regelgeving over de preventie van psychosociale risico's bepaalt dat werkgevers één of meerdere personeelsleden als vertrouwenspersoon kunnen aanstellen. De werkgever is zelfs verplicht een vertrouwenspersoon aan te stellen als alle werknemersvertegenwoordigers in het lokaal onderhandelingscomité daar om vragen. Volgens de federale welzijnswetgeving moeten die vertrouwenspersonen ook beschikken over welbepaalde kennis en vaardigheden. De opleiding tot vertrouwenspersoon is uitgewerkt in een koninklijk besluit en kan gespreid over vijf dagen modulair worden gevolgd. De inhoud van die opleiding is opgenomen in bijlage 1 bij het koninklijk besluit.

De leden van de werkgroep hebben voorgesteld de onderwijsinstellingen daarbij te ondersteunen. Ik heb dus beslist via de begeleidingscommissie en in overleg met de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, dergelijke opleidingen te laten organiseren. In het totaal kunnen 160 vertrouwenspersonen uit het onderwijs de opleiding volgen. Tot zover de drie suggesties van het Platform. Persoonlijk vind ik dat het Platform zijn grote meerwaarde nu wel bewijst door heel concrete suggesties te doen, die we ook in de praktijk omzetten.

Ik kom dan bij de andere maatregelen. Sowieso willen we het beroep van leerkracht aantrekkelijker maken. Daarom heeft het loopbaandebat op 27 september een doorstart gekregen om samen met de sociale partners een loopbaan uit te tekenen. We werken aan een startnota en ik hoop dat we de komende weken en maanden daar zeer intens over kunnen overleggen.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Minister, ik apprecieer absoluut het werk dat u al hebt gedaan en nog doet om een preventiebeleid inzake psychosociale risico's in het onderwijs uit te werken. Eerder dit jaar heb ik u een vraag om uitleg gesteld over de resultaten van de doorlichting door de arbeidsinspectie van een twintigtal scholen voor buitengewoon onderwijs. Centraal in de doorlichtingsronde stond de mate waarin die scholen de nieuwe federale wetgeving over psychosociale risico's op de werkvloer al hadden geïmplementeerd. De resultaten zijn zeker niet onverdeeld positief. Zo'n 40 procent van de bezochte scholen zou niet of onvoldoende in orde zijn met de procedures. Er is zeker een stap in de goede richting gezet, maar ik vermoed dat er nog absoluut een vervolg moet komen. In mijn ogen is het ontzettend belangrijk instrumenten te blijven aanreiken ter ondersteuning van een heel professioneel en krachtig personeelsbeleid en zeker ook van een gekwalificeerd schoolbestuur. U hebt er daarnet zelf ook naar verwezen. Het zal zeer belangrijk zijn te werken aan de uitbouw van een goed schoolklimaat om de problematiek het hoofd te kunnen bieden. Ik geloof niet dat het voldoende is alleen in te zetten op preventie om de problemen van psychosociale belasting en pestgedrag te voorkomen. Ik heb u daar al heel wat voorbeelden van gegeven en er komen er nog steeds bij. Leerkrachten, maar ook directies blijven uiteindelijk vaak thuis uit miserie. Ze voelen zich niet gehoord, niet geholpen ondanks het huidige kader van welzijnswetgeving en het preventieve beleid dat elke school al voert. Ze voelen zich heel vaak toch nog in de steek gelaten.

Minister, u weet dat ik een geweldige voorstander ben van een neutrale, netoverschrijdende dienst waar onderwijspersoneel op een laagdrempelige manier terecht kan met psychosociale problemen. Is het voor u nog een optie om dat verder uit te werken of te bespreken met het platform?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp-a): Dat is ook voor mij een grote bezorgdheid, want het onafhankelijk steunpunt is weggefallen. Ik ben absoluut voorstander van de werkgroep ad hoc rond psychosociale belasting, maar ik vrees een beetje dat het verdwijnen van het onafhankelijk steunpunt en de voorlopige oplossingen die nu worden geboden, eigenlijk een extra drempel opwerpen voor onderwijspersoneelsleden die hun klachten willen melden. De minister heeft het ook aangehaald. Bij problemen kunnen de onderwijspersoneelsleden terecht bij de eigen leidinggevende, bij de leerkracht die als vertrouwenspersoon is aangesteld – het is heel positief dat de opleiding van deze mensen nu ook wordt voltooid – bij de directie of bij het schoolbestuur. We moeten er echter rekening mee houden dat dat ook weer bijkomende taken zijn. Uit ervaring weet ik dat scholen absoluut willen voorkomen dat een externe preventiedienst moet worden ingeschakeld. Het is belangrijk dat problemen van psychosociale aard intern in de school of instelling kunnen worden opgelost. Gelukkig zijn er heel weinig voorbeelden van situaties waarin externe diensten moesten worden ingeschakeld. Zoiets zorgt altijd voor enorm veel schade aan de werking en het beleid van je school. Ik ben er dus een grote voorstander van de vertrouwenspersonen goed op te leiden. Zij kunnen trouwens ook het beste aanvoelen hoe het op school gaat en welke problemen er zijn, en ze kunnen ze in de eerste lijn oplossen.

Ik heb daarbij echter een misschien niet onbelangrijke vraag. Worden sinds de stopzetting van het onafhankelijk steunpunt het aantal en het soort klachten nog altijd geregistreerd? Vroeger werd dat allemaal bijgehouden. Ik heb hier de cijfers van 2013 en 2014. Zijn er nog dergelijke cijfers voor 2015 en 2016, en zo ja, zijn ze beschikbaar? We zitten inderdaad in een overgangperiode, maar het blijft belangrijk dat de cijfers goed worden bijgehouden.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Het is niet de eerste keer dat collega Celis dit thema aankaart, en mogelijk zal het ook niet de laatste keer zijn. Met haar pleidooi voor een performant beleid kan ik het zeker eens zijn. De werkgroep ad hoc speelt zeker een belangrijke rol, ook in het aanbieden van instrumenten aan schoolbesturen en scholen, want in die scholen moet het beleid effectief worden gevoerd. We kijken uiteraard ook uit naar het aangekondigde beleidsplan, dat nog moet worden bijgestuurd.

Ik ben wel een beetje bevreesd voor het pleidooi voor nieuwe structuren. Moeten we die echt oprichten of moeten we onderzoeken hoe we de bestaande structuren effectief kunnen verbeteren, hervormen als het moet, en versterken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik heb heel veel aanvullende opmerkingen gehoord. Ik start met uw opmerking, mijnheer De Meyer. Er zijn redenen waarom Limits niet meer de Limits van vroeger kan zijn. De verantwoordelijkheid zit nu ook bij de netten, en men meldt mij dat zij alle gegevens nog bijhouden en er goed mee omgaan. Het netoverstijgende, mevrouw Celis, zit net in de werkgroep die nu onderzoekt hoe we ermee kunnen omgaan.

Ik vind ook, mijnheer Vandenberghe, dat alles het best zo dicht mogelijk bij de school blijft. Ik heb geen zin om een bovenlokale instantie in het leven te roepen. Ik heb het vanochtend al vaker gezegd: we hebben nood aan minder structuren in plaats van meer. Netoverschrijdende samenwerking ja, in de werkgroep zelf, die ook met een plan zal komen. U zult nog een uitgebreide stand van zaken krijgen in de beleidsbrief, omdat we dan hoogstwaarschijnlijk ook het nieuwe beleidsplan zullen hebben.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Ik deel uiteraard de redenering dat een problematiek oplossen binnen de school nog altijd het efficiëntste is. Maar de rode draad in alle gevallen die ik intussen van personeel – maar ook van directies – heb gehoord, is precies dat de structuur van de scholen dat niet altijd mogelijk maakt, dat met andere woorden de pester en het slachtoffer permanent oog in oog met elkaar worden gezet. Dat leidt niet tot een oplossing. Ik ben de laatste om bijkomende, overkoepelende of welke structuren dan ook op te zetten wanneer het op een andere manier efficiënter kan, maar ik denk wel aan een laagdrempelig initiatief dat neutraal en netoverschrijdend is, waar iedereen zich kan melden en een persoon krijgt toegewezen die mee een traject kan lopen. Die oplossing wordt ingegeven door een bezorgdheid die er bij mij is gekomen vanuit de realiteit van de gevallen die ik duidelijk ken en waarbij het probleem jammer genoeg niet binnen de schoolstructuur kon worden opgelost. Vaak gaat het om een confrontatie tussen coördinerend directeur en algemeen directeur, een pingpongspel dat niet tot een oplossing leidt. Wanneer mensen zich uiteindelijk ziek houden om te ontsnappen aan het probleem, dan is dat voor de mentale gezondheid van die mensen geen voordeel, maar bovendien is het voor de gemeenschap een zeer grote kost. Daarom wil ik toch een lans breken voor een netoverschrijdende, neutrale dienst, meldpunt of steunpunt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de initiatieven inzake planlastvermindering in het leerplichtonderwijs – 2593 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Om kwaliteit in het onderwijs te garanderen is het belangrijk dat zoveel mogelijk tijd en energie naar het aanbieden van goed onderwijs gaat. Niettegenstaande kampen heel wat leerkrachten met een grote bijkomende of zelfs nutteloze papierberg en andere in vraag gestelde verplichtingen. Dat de administratieve last zwaar weegt op de leerkracht is niet nieuw. In september 2014 beloofde de minister snelle en ingrijpende maatregelen om de regeldruk en administratieve rompslomp aan te pakken. Daarmee werd het terugdringen van planlast een van de beleidsprioriteiten voor de legislatuur 2014-2019. Er werden al wat maatregelen genomen om de planlast terug te dringen. Die initiatieven hadden vooral betrekking tot de planlastvermindering bij de administratie van de scholen. Vanuit de N-VA pleiten wij voor concrete acties die de belasting van planlasten ook bij leerkrachten meer wegnemen.

Heel wat planlast wordt gegenereerd in het onderwijsveld zelf. Het werk van leerkrachten vindt immers plaats binnen een organisatorische context die wordt vormgegeven door het schoolbestuur, de directie en de leerkrachten zelf. Verschillen tussen scholen maken dat planlast niet overal in dezelfde mate ervaren wordt. Die verschillen hebben grosso modo te maken met de manier waarop werk wordt georganiseerd door de respectieve actoren. In een school waarin de directie met bijvoorbeeld veel vergaderingen, verslagen, werkgroepen en dergelijke werkt, zullen de leerkrachten meer planlast ervaren.

Op 21 januari 2016 bespraken wij in de commissie het onderzoeksrapport 'operatie Tarra'. De commissieleden kregen toen een duidelijke inventarisatie voorgeschoteld van de planlasten. In de begeleidingscommissie van operatie Tarra bleek dat alle organisaties bereid zijn zich te engageren om samen de planlast tot een minimum te beperken. Dat was een positief signaal. De minister gaf daarbij aan

tegen het zomerreces een nauwkeurig beeld te willen hebben van de acties van alle actoren. Tijdens deze gedachtewisseling uitte de minister ook de intentie om na te denken over de codificatie van de onderwijsregelgeving en het schoolproof maken van externe regelgeving.

Minister, wat zijn de voorlopige resultaten van de gesprekken met de verschillende stakeholders en stakeholdergroepen? Welke maatregelen hebt u genomen om de actoren in het onderwijs te sensibiliseren over de planlast die het onderwijsveld zelf creëert? Kunt u een stand van zaken geven van de codificatie van de onderwijsregelgeving? Wat is de stand van zaken van de screening van oude regelgeving? Kunt u een stand van zaken geven van de initiatieven die werden genomen om externe regelgeving schoolproof te maken? Welke initiatieven hebt u genomen om het onderwijsveld duidelijk op de hoogte te stellen van welke documenten al dan niet noodzakelijk zijn bij een doorlichting van de onderwijsinspectie? Welke maatregelen wilt u nemen om specifiek tegemoet te komen aan leerkrachten?

Minister Hilde Crevits: Ik wil eerst mijn excuses aanbieden aan de nieuwe collega. Ik wist niet wie hij was. Ik ben intussen op de hoogte gesteld door mijn kabinetmedewerkers.

Ik kom tot het antwoord op uw vraag. Ik heb heel de historiek mee van operatie Tarra, maar dat is lectuur. Waar staan we vandaag? Op elk besluit dat we nemen, laat ik een Tarratoets los. Dat heeft soms wel zeer positieve effecten, op kleine zaken. Als een nieuwe regel wordt ontworpen en er de extra of de vermindering aan planlast van wordt bekeken, dan geeft dat aan dat het belangrijk is om zaken niet meer te doen. Ik geef een voorbeeld. Recent hebben alle onderwijsverstrekkers hun leerlingenaantal voor het nieuwe schooljaar bekendgemaakt. Het is de allereerste keer dat er geen spoedtelling meer moet gebeuren. Dat zijn kleine zaken, maar het is weer iets dat niet meer moet gebeuren op het veld. Samen met de vakorganisaties en de onderwijsverstrekkers hebben we een actieplan in opmaak dat in het najaar openbaar moet kunnen worden gemaakt. De elementen van planlast die betrekking hebben op de rechtspositieregeling van het personeel worden ingebracht tijdens de bespreking in het kader van het loopbaandebat.

Het is een gedeelde verantwoordelijkheid van individuele scholen, van koepels, van netten en van de overheid zelf.

In januari heb ik gezegd dat we volop werk maken van de codificatie van de onderwijsregelgeving. Een derde codificatie is op de sporen gezet en bundelt oudere regelgeving tot een overzichtelijk geheel en heft niet-actuele bepalingen op. Voor de precieze inhoud van die codificatie verwijs ik naar de documenten van de Vlaamse Regering. We hebben de derde codificatie principieel goedgekeurd op 13 mei 2016. Het bekrachtigingsdecreet bij dit codificatiebesluit ligt nu voor advies bij de Raad van State en komt dan uiteindelijk naar het Vlaams Parlement. Die operatie is dus afgerond.

Tijdens de focusgroepen van operatie Tarra werd duidelijk dat de toepassing van de federale regels inzake bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne onzekerheid, soms onduidelijkheid en vaak heel wat administratieve belasting met zich meebrengen. Scholen moeten uiteraard de federale regelgeving naleven. Daar kunnen we niet omheen, maar de ondersteuning om die regels na te leven kan geoptimaliseerd worden. Aan de onderwijsverstrekkers en de onderwijsinspectie is het engagement gevraagd om een eenduidig en toepasbaar referentiekader uit te werken en dat vervolgens te toetsen bij de bevoegde federale diensten. Op die manier kunnen we kijken hoe de bestaande regelgeving door de scholen op de meest werkbare manier kan worden nageleefd. De werkzaamheden daarvoor zijn volop bezig. Ik wil in het voorjaar van 2017 een uitgewerkt voorstel krijgen.

We zijn ook volop aan het werk met mijn federale collega bevoegd voor de economie over auteursrechten om na te gaan of we iets kunnen vereenvoudigen om de federale wetgeving aan te passen. Er is een politiek akkoord over de principes om één globale uitzonderingsregel en één vergoedingsregeling voor onderwijs te maken die ook van toepassing zou zijn op het digitaal onderwijsnetwerk. Dat zou een aanzienlijke vereenvoudiging met zich meebrengen. Het zit dus een beetje overal, echt overal, maar ik doe wat ik kan vanuit de Vlaamse overheid.

Wat de inspectie betreft, is een overzicht van documenten die de inspectie opvraagt tijdens een doorlichting, terug te vinden op de website van de onderwijsinspectie. Daar staat per onderwijsniveau een lijst van de 'ter beschikking te stellen documenten'. Scholen kiezen natuurlijk zelf hoe ze die documenten ter beschikking stellen. Ik raad aan dat ze daar soberheid in hanteren. Het is niet wie het hoogst aantal documenten produceert die het beste doorlichtingsverslag krijgt. Ook op dat punt is het goed dat scholen zich echt beperken tot datgene wat de inspectie vraagt. Met inspectie 2.0 willen we scholen ook meer autonomie geven om een eigen kwaliteitsbeleid vorm te geven. Voorbeelden van documenten die recent werden geschrapt van de lijsten met 'ter beschikking te stellen documenten' in het basisonderwijs: de schoolvisie of het pedagogisch project, specifieke visieteksten, verslagen personeelsvergaderingen, informatie over teamsamenstelling, functiebeschrijvingen, financieel beheersplan, documenten medische onderzoeken, attesten nijverheidshelper. Voor het secundair onderwijs zijn dat: afspraken rond de aanpak van functioneringsgesprekken, documenten beginnende leerkrachten en afspraken rond aanvangsbegeleiding, resultaten in vervolgonderwijs, tewerkstelling oud-leerlingen. Bij de CLB's: de vragenlijst voor het CLB-personeel. Er zijn dus al wat maatregelen.

Er zijn heel wat misvattingen over zaken die ter beschikking gesteld moeten worden. Een mooi voorbeeld daarvan zijn de lesvoorbereidingen. De inspectie vraagt daar helemaal niet naar. De beste lesvoorbereiding die de inspectie kan zien, zijn gewoon de cursussen van de leerlingen. Ik zal daar samen met de inspectie aan werken om die boodschap aan de scholen te brengen, zodat ze goed weten wat wel en niet verplicht is. Uiteraard kunnen lesvoorbereidingen een handig instrument zijn om de integrale kwaliteit van de school te meten, maar dat is een zaak van de school en de schoolorganisatie.

Ik heb een aantal voorbeelden gegeven om te tonen dat ik niet wacht op het actieplan om actie te ondernemen. Wat we kunnen doen, doen we al, maar ik hoop dat we met de vakbonden en werkgevers tot de lijst van extra's komen tegen november.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik wil toch even ingaan op het actieplan. Ik vermoed dat er dan opnieuw concrete zaken gaan komen. We hadden bij de vorige gesprekken inderdaad aangegeven dat het toch wel opmerkelijk was dat directies vaak zelf de oorzaak waren van bepaalde planlast die ze voor hun leerkrachten genereren. We vinden het belangrijk dat vooral zij voelen dat er planlastvermindering komt. Ik vroeg me dan ook af of het actieplan in de lopende gesprekken voldoende erkend wordt, of directies er zich bewust van zijn en of ze in dat kader ook tips krijgen en of zulke zaken worden opgevolgd in opleidingen voor directies. Wordt er aangekaart op welke manier ze ervoor kunnen zorgen dat leerkrachten minder planlast ervaren? Ik weet ook niet in welke mate in het actieplan de grens tussen werkdruk en planlast kan worden getrokken.

Wat de inspectie betreft, heb ik met veel aandacht het nieuwe document gelezen dat is opgemaakt om te werken rond inspectie 2.0. Ook op dat vlak moeten we opletten dat wanneer scholen dat administratief opvolgen, ze dat niet gaan vertalen in allerlei documenten die moeten worden opgemaakt, maar dat het vooral de inspectie zal zijn die het moet zien in de scholen. Heel veel van die dingen kunnen

zichtbaar worden getoond. Men mag zeker niet de indruk krijgen dat dit opnieuw moet worden vertaald in papierwerk.

Een kern van het gegeven blijft ook wel dat de autonomie aan de scholen heel belangrijk is, dat scholen de bewegingsruimte krijgen om een eigen HR-beleid te voeren, dat ook leerkrachten misschien wel wat autonomie krijgen over hoe ze hun klasmanagement en hun zorgdossiers invullen, zonder uiteraard het kader van het zorgcontinuüm uit het oog te verliezen. Ik kijk uit naar het actieplan.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Deze vraag is ook een van mijn stokpaardjes. Ik wil beginnen met een spreekwoord dat de minister gebruikt heeft tijdens onze gedachtewisseling van 18 februari: wie het kleine niet eert, is het grote niet waard. Die kleine acties op de werkvloer zijn dus inderdaad belangrijk. Ik sta er volledig achter.

Toch blijf ik, samen met de mensen op het werkveld, op mijn honger zitten. Heel het project operatie Tarra is aangekondigd in het voorjaar 2015, met de ideeën die werden verzameld. We hebben dan een gedachtewisseling gehad op 18 februari 2016. Intussen zijn we al in het najaar van 2016. Aangezien de planlast toch een van de zaken is die echt wel een grote doorn in het oog is van de mensen op de werkvloer, vind ik dat er traag vooruitgang wordt geboekt. Ik verwijs ook naar een analyse in Brandpunt van de Christelijke Onderwijscentrale (COC). Daarin staat dat alle concrete acties in het kader van operatie Tarra slechts in kleine minderheid raakt aan de praktijk op de werkvloer. De COC kan in het overzicht dat op 8 juli werd voorgesteld, met moeite vier acties terugvinden die de planlast van de leraar in de klas zou verminderen. Er werd op 8 juli dan ook beslist om het eindrapport van operatie Tarra even uit te stellen.

In het schooljaar 2016-2017 zal wellicht duidelijk worden of de berg een muis heeft gebaard of niet. Dat is één getuigenis die ik eruit wil halen, maar het is echt wat leeft. De leerkrachten vragen zich af wanneer ze nu eigenlijk echt structureel vooruitgang zullen boeken, wanneer ze echt zullen merken dat er vooruitgang wordt geboekt. Dat dossier is toch al lang geleden aangekondigd, en er werden toen heel veel verwachtingen geschapen.

In een tweede item volg ik de minister wel. Het is niet makkelijk om een evenwicht te vinden in de punten waar de overheid in kan tussenkomen om de planlast te verminderen en waar de verantwoordelijkheid van de mensen in de scholen en de scholengroepen ligt. Uiteraard zijn het in de eerste plaats de schoolleiders, de leerkrachten, de secretariaten, het middenkader en de coördinatoren en de algemene directeurs, samen met de schoolbesturen, die er in het kader van het beleidsvoerend vermogen voor moeten zorgen dat er minder planlast is, dat gewoon wordt gedaan wat er wordt gevraagd. Men kan daar niet altijd mee om. Ik verwijs naar de hogere overheid. Bij scholen bestaat de vraag om instrumenten aan te bieden, om steun te bieden over hoe de planlast kan worden afgebouwd. Voor alle duidelijkheid, ik ben geen voorstander om allerlei regeltjes te gaan opleggen aan de scholen. Absoluut niet. De autonomie is belangrijk. Het beleidsvoerend vermogen van elke school, elke schoolgemeenschap, elk schoolbestuur, is belangrijk. Het is niet aan de hogere overheid om tot in detail te gaan zeggen wat wel en niet mag. Daar moeten we van afstappen. Een zekere ruggensteun om de planlast te verminderen mag wel.

Ik kijk uiteraard ook uit naar het actieplan dat er binnenkort zal komen. De hele commissie moet daar op een constructieve manier aan meewerken. Het is niet alleen de verantwoordelijkheid van de minister om dat te doen. Wij allemaal kunnen er met onze ervaring in het onderwijs, of door de gesprekken die we voeren, aan meewerken. Ik denk bijvoorbeeld aan het versterken van de directies en het management zodat zij zich meer kunnen bezighouden met het pedagogische,

met het personeelsbeleid. Zoals ik daarnet zei: zorg voor een helder vademecum voor de niet-onderwijsgebonden taken. Zeker beginnende directeurs worstelen met wat echt wel en niet moet. Er komt heel wat wetgeving op hen af.

In het debat over de leerplannen en minder vakoverschrijdende eindtermen gaan we ook moeten kijken hoe we zaken kunnen vereenvoudigen. Daarop moeten we niet in detail ingaan. In het verslag van de gedachtewisseling die we op 18 februari hebben gevoerd, staan ongelooflijk veel elementen waarmee we verder kunnen werken. We moeten het nu wel gaan concretiseren.

Ik wil nog een laatste punt aanhalen, in het kader van de brede school. De takenpakketten van leerkrachten, zoals middagtoezicht, naschoolse activiteiten, opvang, enzovoort, zorgen ook voor werkdruk waardoor ze minder bezig kunnen zijn met het voorbereiden van hun lessen.

Het is geen makkelijk dossier. Dat geef ik zeker toe. Er zijn zoveel actoren bij betrokken, die daarin hun verantwoordelijkheid in moeten nemen, maar ik vind het belangrijk dat we dit werkjaar tot een heel concreet actieplan kunnen komen en dat de mensen op de werkvloer kunnen zeggen dat ze er iets aan hebben, dat ze het merken. Dat ontbreekt nog tot op vandaag. Er worden wel kleine vooruitgangen geboekt en dat is positief, maar structureel moeten we in dit jaar toch wel zaken kunnen aanbieden aan de mensen op de werkvloer.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): De vraagstelling van onze collega is zeer correct. De zorg die eruit blijkt, wordt door iedereen gedeeld.

Minister, u hebt terecht gesteld dat alle actoren, alle structuren mee verantwoordelijk zijn. Uiteraard bent u daar een onderdeel van. U bent wel de eerste minister die het probleem effectief structureel wil aanpakken, dat ook zal doen, en ondertussen een aantal stappen heeft gezet.

Ik heb in een vorig gesprek over dit thema, op 21 januari, gewezen op een van de elementen waar ik al jaren aandacht voor vraag, namelijk een ordentelijke start van het schooljaar, zorgen dat het genummerde decreet en alle besluiten en omzendbrieven tijdig in de scholen zijn. Twee jaar na elkaar bent u erin geslaagd om dat decreet effectief tijdig te laten bespreken in het parlement zodat dit tijdig gekend was voor alle schoolbesturen.

Ik wil toch nog vragen om een tandje bij te steken. Ten gevolge van het decreet komt er een uitgebreide reeks omzendbrieven en besluiten. In vergelijking met vijf jaar geleden, merk ik dat het aantal besluiten dat volgens onze resolutie te laat kwam, duidelijk is gedaald. Er zijn echter nog altijd besluiten en omzendbrieven die tijdens de vakantie in de scholen toekomen. We moeten ernaar streven dat ze allemaal voor de laatste week van juni in de scholen toekomen. Die suggestie wou ik nog even meegeven.

Minister Hilde Crevits: Dank u voor de aanvullende opmerkingen.

Mijnheer Vandenberghe, het was uiteraard constructief, maar ik ben zelf een beetje ontgoocheld als u zegt dat u ontgoocheld bent en dat er zoveel nuttige aanzetten zaten in die besprekingen. Tarra is zeer interessant tot men aan de concrete maatregelen komt. Dan moet men eens gaan kijken naar de bevoegdheden die de minister van Onderwijs heeft om Tarra effectief te laten doordringen tot op de klasvloer. Alles wat ik afschaf, sluipt op een of andere wijze terug in het systeem. Dat is een beetje mijn frustratie. Ik heb veel zin om eens een negatieve lijst te maken, een lijst van alle dingen die ik niet vraag en die dus elders zitten.

We moeten naar soberheid. Scholen vragen vrijheid in personeelsaanwending, maar zodra men daaraan raakt, zijn er bepaalde groepen tegen. Zodra ik aan de leerplanmakers vraag om een beetje soberheid, zeggen ze dat het hun bevoegdheid is, dat ik mij daar niet in te mengen heb. Het is dus niet zo eenvoudig. Ik vind het actieplan zo belangrijk omdat het gedragen is door werkgevers, werknemers en door de ketting. Het is maar als we tot een ketenengagement komen, dat er ook effectief tot op de klasvloer maatregelen zullen komen. Dat heeft zijn tijd nodig. Wat ik ook al geleerd heb: als men een schakeltje wegneemt in de ketting, kan het wel eens vervelende effecten hebben op een ander facet. Als ik naar vakbonden en werkgevers kijk, die een beetje meer vrijheid vragen om te switchen tussen werkingsmiddelen en personeel, dan kan dat natuurlijk een grote impact hebben op de schoolorganisatie. Veel van de zaken die we vastklikken, zijn ook wel bedoeld om er net voor te zorgen dat er voldoende ondersteuning op de klasvloer is. Het hangt aan elkaar vast. Dat is de reden waarom het zo complex is.

Het actieplan duurt inderdaad een beetje. Mijn frustratie is ook soms dat leerkrachten niet zien wat er gebeurt. Ik vraag soms wat ze graag zouden hebben dat ik verander, bijvoorbeeld dat ze bepaalde verslagen niet meer moeten maken, of ze bepaalde zaken liever digitaal doen. Ik sta open voor veel zaken, maar het is niet zo eenvoudig. Ik hoop dat het een goed actieplan wordt en dat ik iedereen mee kan krijgen in dat debat.

Steve Vandenberghe (sp-a): Ik heb dat ook gezegd, dat het gedragen moet worden door een heel grote groep. Ik heb dat ook tijdens het slot van mijn toelichting gezegd, dat het inderdaad niet alleen uw verantwoordelijkheid kan zijn, dat het echt heel ruim zal moeten worden bekeken.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, als ik u mag gerust stellen, toen ik me in dit dossier heb ingewerkt, ben ik ooit eens op het woordje 'PLEVIN' gestoten, het planlastevaluatie-instrument. Het is merkwaardig hoe dat een geschiedenis heeft gaande van proefdraaien in bepaalde scholen tot uiteindelijk een fantoominstrument. Er is nooit een resultaat van geweest, niet in 2007, noch in 2008, noch in 2012. Dat is toch een opmerkelijk gegeven. Dat gegeven indachtig, denk ik dat u inderdaad al heel wat werk hebt verzet, dat effectief zichtbaar is op bepaalde niveaus.

Nu, ik denk inderdaad dat de klasvloer een belangrijk gegeven is, en dat het het moeilijkste gegeven is. Daarom wil ik nog eens benadrukken dat er echt wel kansen schuilen in de vorming van directies, zodat ze inzicht krijgen in hoe ze de zaken kunnen aanpakken en hoe ze rond bepaalde regelgevingen rustiger kunnen reageren en weten dat niet alles op papier moet staan, maar dat het vooral zichtbaar moet zijn dat scholen zich inzetten rond veel beleidsonderwerpen.

In verband met wat u aangaf over uw vraag aan leerkrachten wat ze wensen, hoor ik leerkrachten vaak zeggen dat ze het graag op hun eigen manier zouden doen. Misschien is dat ook wel eigen aan de scholen, dat ze het op hun eigen manier willen doen. Als ze bijvoorbeeld het zorgcontinuüm op hun eigen manier kunnen rapporteren, ervaren ze dat minder als planlast. Ook op dat punt mogen we leerkrachten en directies geruststellen, dat het zorgcontinuüm een gegeven is van fases die moeten worden doorlopen, maar dat ze een bepaalde vrijheid hebben hoe ze dat invullen op een of ander document.

Ik heb nog een andere suggestie, maar ik veronderstel dat u die al kent. In Nederland heeft men ook heel de oefening rond planlast gedaan. Men heeft daar een soort regeldrukagenda opgesteld. Ik weet niet in hoeverre de minister daar nog inspiratie uit kan halen. Misschien is daar ook nog iets uit op te borrelen voor het actieplan.

Minister Hilde Crevits: Dat zult u in het actieplan lezen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.